

Opmerkingen / suggesties / vragen op het 5^e Concept wetsvoorstel tegen kinderarbeid slavernij uitbuiting en milieuschade

Dit document is een compilatie van opmerkingen / suggesties en vragen van een twee B Corps (Tony's Chocolonely en Bruggink en van der Velden advocatenkantoor) die hebben meegelezen en van B Lab (de organisatie achter de internationale B Corp certificering).

Op bepaalde punten is de expliciete visie / mening uitgelicht van de desbetreffende B Corp, zodat het helder is van wie de opmerking komt.

ALGEMEEN

Vergelijking met EU:

Over het algemeen is dit voorstel o.i. iets zwakker dan het voorstel van Lara Wolters waar het Europees Parlement in maart over stemt. Het zou mooi zijn als dit NL-initiatief het EU-traject versterkt in ambitieniveau, zoals hieronder benoemd op een aantal punten.

Tony's Chocolonely: Mede-indiener Kirsten van den Hul en Lara Wolters (EP) zijn beide PvdA, zou goed zijn als ze onderling afstemming zoeken.

Art. 1.3.1

Het ziet er naar uit dat de EU verder gaat dan het voorstel in artikel 1.3.1. qua toepassingsbereik van de bedrijven. Wellicht meer in lijn met de internationale normen / conventies en de urgentie van de situatie?

Tony's Chocolonely gaf specifiek het volgende aan, Art.1.3.1:

Toepassingsbereik: *MKB wordt nu uitgesloten. Naar ons idee dienen alle bedrijven hun verantwoordelijkheid te nemen en diverse MKB bedrijven die tevens ook B Corps zijn, laten al jaren zien dat het kan.*

- *Als er toch bedrijven uitgesloten worden, dan zou het o.i. goed zijn de ondergrens te verlagen naar bijv. 50 medewerkers (art.1.3.1).*
- *En de criteria voor medewerkers en omzet/activa zou een "of-bepaling" moeten worden, geen "en-bepaling".*
- *Ondernemingen die in risicosectoren actief zijn (eg. commodities zoals cacao) moeten niet uitgesloten moeten worden van de wet. (Zie ook bepalingen in EP INL rapport van Lara Wolters)*

Art. 1.2.2

Nadelige gevolgen: de lijst met nadelige gevolgen (art. 1.2.2) is beperkt, en wellicht niet als uitputtend bedoeld. In MvT zou duidelijker de link met internationale normen en conventies gemaakt kunnen worden (denk hierbij ook aan *EU Non Financial Reporting Directive* en *EU Consultation on Sustainable Corporate Governance*).

De nadruk ligt op mensen- en arbeidsrechten en daarnaast milieu (vrij algemeen). Good Governance (bijv. tegen corruptie, landroof) wordt in EU-voorstel wel expliciet genoemd. Het lijkt ons goed om dat toe te voegen in de lijst.

Art. 2.2.4

Nadere regels Belangrijk om expliciet te zijn over de criteria / duidelijke richtlijnen voor de inhoud (en tevens ook totstandkoming, publicatie) van het beleids document. De ervaring in Frankrijk heeft geleerd dat dit onvoldoende / te vaag geformuleerd was, waardoor het lastig bleek een bedrijf aansprakelijk te houden.

Art. 2.3.4

Prioritering nadelige gevolgen: Op basis waarvan vindt deze prioritering plaats en welke belangen worden dan gediend?

Art. 2.4

*Een onderneming beëindigt **de eigen activiteiten** als deze nadelige gevolgen voor mensenrechten, arbeidsrechten of het milieu veroorzaken of hieraan bijdragen.*

Het is onduidelijk wat hier wordt bedoeld met “de eigen activiteiten”, gaat het om alle bedrijfsactiviteiten of de activiteiten die de oorzaak zijn voor de nadelige gevolgen? Of is dit deel van art. 2.8?

Art. 2.7.3

Herstelmechanisme

*Verschillen **partijen** van mening over de vraag of de onderneming de nadelige gevolgen heeft veroorzaakt of eraan heeft bijgedragen, of over de aard en reikwijdte van het herstel, dan kunnen zij dit voorleggen aan een geschillencommissie of een rechtbank.*

Wie zijn mogelijk “de partijen”?

Dient de “betrokkene” de klacht in te dienen in het land waar het hoofdkantoor van de onderneming is gevestigd (NL) of in het land waar de klacht vandaan komt (productie landen)?

Art. 2.8.4

Overtreding: Heeft artikel 2.8.4 niet een aanpassing nodig, zodat bedrijven die kunnen aantonen dat ze herstelwerkzaamheden uitvoeren zoals in art. 2.8.1 t/m 2.8.3 beschreven, niet langer in overtreding zijn?

Art. 3.1.4.a

*een **risicoanalyse** van de sectoren en ondernemingen, met inachtneming van hun grootte en plaats in de productieketen en de ernst van de potentiële nadelige gevolgen van hun activiteiten; en*

Is deze risico analyse van toepassing nadat er een klacht is ingediend van een betrokkene?

Tony's Chocolonely gaf specifiek het volgende aan,

Aansprakelijkheid: in MvT wordt civiele aansprakelijkheid genoemd, maar in de wettekst ontbreekt een verwijzing. Zou civiele aansprakelijkheid niet uiteindelijk de (ultieme) stok achter de deur moeten zijn voor bedrijven om gepaste zorgvuldigheid goed en voortvarend uit te voeren?

Aanvulling van B Corp Bruggink van der Velden advocaten kantoor

Zie ook de suggesties op de tekst en inhoud van het wetsvoorstel in de bijlage Vijfde concept-wetsvoorstel_Suggesties_BCorp_BvdV (track changes).

Hieronder ook de meer algemene opmerkingen van Bruggink van der Velden (BvdV).

Naar ons idee mag het wetsvoorstel concreter en duidelijker. De enigszins 'vage', open normen kunnen problematisch zijn om:

a. toezicht op het gedrag te houden

b. te gaan sanctioneren, zoals met een boete, last onder dwangsom en/of strafrechtelijke vervolging.

Met name dit laatste aspect, beboeting en bestraffing in het voorstel verdient bijzondere aandacht. In het algemeen geldt: de "rule of law" (onderdeel van de rechtsstaat: houdt in dat ook de overheid zich aan de wet moet houden) moet voor wetgeving als deze een belangrijke leidraad zijn: alleen duidelijke resultaatsverplichtingen kun je meten en eventueel belonen/bestrafen, maar niet 'vage' inspanningsverplichtingen. Er zijn daarom wel twijfels bijvoorbeeld bij de strafrechtelijke componenten (wijzigingen Wet economische delicten).

Daarmee zeggen wij overigens zeker niet dat dit geen goed initiatief zou zijn (het is juist een goede ontwikkeling), maar wij menen dat met name dit kritisch zal worden beschouwd.

Art. 2.4

Handhaving van de kernverplichting (2.4, de due diligence bepaling) vindt daarnaast plaats door middel van het opleggen van een last onder dwangsom door de toezichthouder. De daaraan gekoppelde mogelijkheid om een opgelegde last onder dwangsom openbaar te maken (3.4), lijkt mooi. De wet geeft een aantal spelregels op grond waarvan mogelijk alsnog anoniem openbaar gemaakt dient te worden.

Als de last onder dwangsom qua bedragen in lijn ligt met de bestuurlijke boetes waarin de wet voorziet, dan hoeft de toezichthouder van de financiële prikkel wellicht niet veel te verwachten. Voor de bestuurlijke boete wordt verwezen naar het Wetboek van Strafrecht, artikel 23 lid 4, vierde categorie. Dat is maar max EUR 21.750. In de memorie van toelichting staat overigens dat beoogd is een boete van de zesde categorie: max EUR 870.000. Dat is dus een tekstuele correctie op het vijfde concept.

Art. 3.4.4

De openbaarmaking van besluiten van de toezichthouder zijn voor het slagen van deze wet in onze optiek belangrijker dan boetes en lasten onder dwangsom. Suggestie vanuit onze hoek zou kunnen zijn om de mogelijkheden tot anonieme openbaarmaking te beperken, zie 3.4 lid 4. Vooral 3.4 lid 4 sub b lijkt voer voor juristen en dus procedures. Een correctiemechanisme dient er uiteraard te zijn en de betrokkenen dienen een voorgenomen openbaarmaking vanzelfsprekend wel te kunnen laten toetsen met het oog op artikel 8 EVRM, maar niet anonieme openbaarmaking zeker als het om multinationals gaat zou wat ons betreft voorop mogen staan en dat uitgangspunt mag meer naar voren komen in de tekst van 3.4.

Wij begrijpen echter dat met het wetsvoorstel wordt beoogd een ondergrens te stellen en dat hoe verder dit wetsvoorstel gaat, hoe minder groot wellicht de kans is dat dit voorstel door de kamers geloodst kan worden. Dat is een politieke keuze. Wellicht is het inderdaad wel goed dat wij nu de aftrap geven van hopelijk spoedig daarna uniforme Europese regels. Als er toch nog politieke ruimte zou zijn, dan zou die wellicht benut kunnen worden door de openbaarmaking te versterken. Voor de grote multinationals zijn boetes geen effectieve prikkel meer.

Zou mooi zijn als deze eerste stap gezet kan worden. Volgende stap is natuurlijk Europese uitrol, maar wat ons betreft zou de overheid ook moeten inzetten op incorporatie van IMVO standaarden in het aanbestedingsproces. Als opdrachten naar de concurrent gaan vanwege een te lage duurzaamheidsscore, draait de (interne) markt sneller bij.